

Insatser för att bevara och synliggöra det romska språket och kulturarvet

Delredovisning av uppdraget
2017

Delredovisning av uppdraget

Insatser för att bevara och synliggöra det romska språket och kulturarvet

Inledning

Institutet för språk och folkminnen har fått regeringens uppdrag att genomföra insatser i syfte att bevara den romska språkvarieteteten resanderomani för nutida och framtida bruk och synliggöra det romska immateriella kulturarvet. En grundläggande utgångspunkt är enligt regeringens beslut att kultur och språk utgör en viktig del av människans identitet och är en förutsättning för samhällets utveckling. De nationella minoriteternas språk och kultur utgör en värdefull del av det gemensamma kulturarvet.

Enligt uppdraget är vissa varieteter av det romska språket starkt hotade, resanderomani är en särskilt utsatt varietet. Det finns ett starkt behov av att bevara muntliga aspekter av resanderomani och öka kunskapen bland allmänheten om romsk kultur. Den romska kulturen behöver också synliggöras i arbetet med tillämpningen av Unescos konvention om tryggnad av det immateriella kulturarvet, till stöd för att föra vidare den kulturella mångfalden i Sverige.

Sammanfattning

Institutet för språk och folkminnen har sedan hösten och vintern 2016 gjort en övergripande plan för genomförandet av uppdraget. En projektledare för uppdraget att bevara den romska språkvarieteteten resanderomani har tillsatts och kontakter har etablerats med romska företrädare. Arbetet med att engagera samtalsledare för resanderomani har påbörjats, likaså har institutet anlitat romska företrädare och utövare som ska bidra i förteckningsarbetet av det romska kulturarvet. Inledande seminarier har genomförts rörande såväl resanderomani, som kring arbetet med att förteckna romska kulturarv.

Institutet bedömer att uppdraget kommer att kunna genomföras enligt plan under 2017.

Bevara den romska språkvarieteteten resanderomani

Institutet har fått i uppdrag att samla in, dokumentera och bevara muntliga aspekter av resanderomani, så att den kunskap som i dag finns kvar blir tillgänglig för nutida och framtida bruk, bland annat för forskning och språkundervisning.

Institutet har hittills haft två möten med representanter från olika intresseorganisationer samt privatpersoner. Dessa möten har fokuserat på förutsättningar för genomförandet av uppdraget. En målsättning har varit att nominera och engagera samtalsledare för att framöver kunna genomföra strukturerade samtal på resanderomani till stöd för dokumentation och tillgängliggörande av den kunskap som finns i dag.

I november hölls ett inledande informationsmöte med representanter från olika intresseorganisationer och privatpersoner från målgruppen resanderomani. Under dagen presenterades det aktuella uppdraget, dess syfte, mål och metod. Det konkreta målet är att genom samtalsgrupper och individuella samtal dokumentera och arkivera den muntliga delen av resanderomani. Den i sak största frågan som diskuterades under mötet var utmaningen och rimligheten att kunna engagera samtalsledare och därmed kunna genomföra projektet. Mötesdeltagarna enades om att ha ett uppföljningsmöte i januari för vidare diskussion.

Vid uppföljningsmötet i januari beslutades att de olika representanterna skulle ta med sig frågan om att nominera samtalsledare tillbaka till sina organisationer för att sedan återkomma med förslag. I dag är tre samtalsledare, från regionerna Skåne, Småland och Östergötland, föreslagna och en projektledare är tillsatt. Samtalsledare för fler regioner saknas ännu.

Under våren 2017 ska projektledaren och samtalsledarna upprätta planer för genomförandet av samtalsgrupperna och de individuella samtalen. Planen är att samtalen ska genomföras under våren 2017 och arbetet med transkribering av insamlat material planeras till hösten 2017.

Synliggöra det romska immateriella kulturarvet

I institutets uppdrag ingår också att genomföra en insats för att öka den romska minoritetens delaktighet i det nationella arbetet med Unescos konvention om trygghet av det immateriella kulturarvet, så att romskt kulturarv blir representerat i den svenska förteckningen över immateriellt kulturarv.

Syftet är att öka kunskapen om romskt kulturarv i Sverige och nå en bredare förankring för konventionsarbetet bland romer. I insatsen ingår att engagera romska företrädare och utövare i förteckningsarbetet. Institutet har, i det här delprojektet, hittills anlitat fyra personer, två män och två kvinnor, från olika delar av Sverige – Motala, Skellefteå, Stockholm och Trollhättan. De representerar fyra olika romska språkvarieteter – resanderomani, romani kale, romani lovara och romani arli. Arbetet med att engagera någon från gruppen som talar romani kelderash pågår.

I februari hölls ett inledande seminarium med ovan nämnda projektdeltagare tillsammans med institutets samordnare och projektledare för arbetet med Unescos konvention om det immateriella kulturarvet. Vid seminariet deltog institutets språkvårdare i romska, som också ingått i projektets planeringsgrupp.

Under dagen gavs deltagarna en inblick i det aktuella uppdraget och konventionens bakgrund och syfte. De fick även redskap för att kunna inventera och beskriva förslag på kulturarv till den svenska förteckningen. Det konkreta målet är att den svenska, nationella förteckningen *Levande traditioner* vid projektets avslutande ska rymma ett antal romska kulturarv.

Konventionen lägger stor tonvikt på vidareförande av ett levande kulturarv med betoning på ideella aktörers definitionsrätt och medverkan. Några av de frågor som därför diskuterades var definitionen av "levande" praxis och kunskap, vikten av delaktighet samt hur ingående de olika förslagen ska beskrivas. Under mötet informerades om att förteckningen omfattar så mycket information som utövarna är beredda att dela med sig av. Vikten av att i enlighet med regeringens betänkande *Romers rätt – en strategi för romer i Sverige* (SOU 2010:55) göra romsk kultur synlig på offentliga platser poängterades också och en sådan är webbplatsen *Levande traditioner* med förteckningen över immateriella kulturarv i Sverige.

Under våren 2017 ska projektdeltagarna ha fortlöpande kontakt med och återrapportera till projektets samordnare. De får också ytterligare informationsmaterial för att kunna informera om arbetet i sina respektive nätverk. Nästa möte hålls i maj då projektdeltagarna samlas för en fördjupning i förteckningsarbete och för att gemensamt diskutera resultatet av insamlingsfasen och fatta beslut om vilka förslag som kan bearbetas vidare. Gruppen bör vid detta tillfälle vara utökad med någon från kelderashgruppen. Under hösten 2017 hålls ett avslutande seminarium. De slutliga och bearbetade förslagen förs därefter in på förteckningen *Levande traditioner*.

Institutet har under hösten 2016 diskuterat projektet inom det nordiska nätverket för arbetet med Unescos konvention om det immateriella kulturarvet, då det inom flera nordiska länder pågår insatser för att öka kunskaper om romers kulturarv. Institutet har under 2017 samrått med Nämnden för hemslöjdsfrågor, som inom ramen för konventionsarbetet driver ett projekt med syfte att inventera romska hantverkstraditioner. Under våren kommer institutet att samråda med övriga nodansvarig myndigheter.

Ekonomisk sammanställning

Belopp angivna i tkr

	Budget	Förbrukade medel 2016	Förbrukade medel 2017	Kvarvarande medel 201702
Romsk Inkludering				
Anslag 7:1 ap 2				
<i>Löner och arvoden</i>	865	-13	-23	829
<i>Resekostnader</i>	65	-22	-17	26
<i>Övriga kostnader</i>	10	-1	-1	8
<i>Anordnande av konferens</i>	10	0	0	10
Filmutrustning	100	0	0	100
Ljudinspelningsutrustning	50	0	0	50
Summa:	1100	-36	-41	1023